

*Розінкевич Н. В.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри мовно-літературної освіти**Інституту післядипломної освіти**Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

ХУДОЖНІ РЕПОРТАЖІ ПРО ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ В УКРАЇНІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЗБІРКИ «НАЙСТРАШНІШІ ДНІ МОГО ЖИТТЯ»)

Анотація. Стаття присвячена жанрово-стилістичному аналізу художніх репортажів про перший рік повномасштабної війни в Україні, написаних українськими та міжнародними медійниками The Reckoning Project й зібраних у збірку «Найстрашніші дні мого життя».

Акцентовано на актуальності й важливості жанру, який має вплив на свідомість й почуття читачів та може бути доказовою базою в міжнародних і національних судах про воєнні злочини під час окупації українських земель.

Розглянуто жанрові особливості цих текстів, які поєднують в собі документальність та художність, фактуальність та емоційність.

Визначено засоби художньої виразності та їх роль у збереженні колективної пам'яті, осмисленні людського досвіду й документуванні воєнних реалій.

Окреслено різницю між художніми репортажами на воєнну тематику, написаними звичайними журналістами й письменниками без військового досвіду та воєнними репортажами – створеними воєнними кореспондентами (військовими дописувачами), чи комбатантами – свідками подій, які, зазвичай, мають особливу фізичну і психологічну підготовку та спеціальні дозволи, чи є безпосередніми учасниками.

Основу увагу зосереджено на зображенні атмосфери війни, її жахів, абсурдності та осмисленні глибокого людського болю.

У репортажі «Після такого пізнання – яке прощення?» порушено тему неможливості звикання до війни, втрат і руйнувань.

Трагедію людей, які вдруге втратили дім – спершу через Чорнобиль, згодом – через війну, розкрито в репортажі «Чернігів. Третє березня».

Наслідки воєн у трьох різних містах різних країн порівняно у репортажі «Підручник злочинів Путіна: Грозний, Алеппо, Маріуполь».

У щемливому творі «Ягідне. «Найстрашніші дні мого життя», який дав назву всій збірці, йдеться про цивільних, яких утримували у підвалі в нелюдських умовах.

Тема прицілних ударів по мирному населенню розкрито у матеріалах про Маріуполь, Краматорськ і Кременчук.

Репортажі також торкаються окупаційної політики, злочинів проти людяності, насильницького вивезення дітей до РФ («Поверніть мене татові!»); присвячені героїзму медиків, які працювали в окупованих містах («Лікарня в заручниках»).

Це – свідчення, які не дають забути: війна триває, і вона стосується кожного.

Ключові слова: репортаж, художній репортаж, воєнний репортаж.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Війна – це нова реальність, яка спіткала Україну. Вона є видимою і невидимою, відбувається в реальному, віртуальному та інформаційному просторах, на полі бою, в інтернет-платформах та на паперах. Реальність, яка змусила мільйони людей до неї адаптуватися, або кардинально змінити власне життя. Як наслідок, в українському медіапросторі збільшилася кількість репортажних матеріалів, що висвітлюють події, які відбуваються, чи відбувалися в зоні бойових дій та на окупованих / деокупованих територіях, рідше – на мирній території.

Репортери, котрі пишуть художні репортажі про війну, прагнуть показати її глибокий людський аспект. Для цього медійники виїжджають на місця («у поле» – журналістський сленг), безпосередньо спілкуються із місцевим населенням та збирають об'єктивні й правдиві свідчення: страждань, переживань, поневірянь, стійкості, взаємодопомоги, мужності та надії.

Війна – це конфлікт інтересів. Один із них – бажання контролювати громадську думку. Для відстоювання власної вигоди нападник активно залучає пропаганду: поширює фейки та розповсюджує дезінформацію. Тому завдання іншої сторони – протидіяти, розвінчати, спростувати та сформулювати власну (справжню) версію подій і водночас підвищити медіаграмотність населення – навчити громадян самостійно розрізняти правдиву інформацію від маніпуляцій.

У такій складній інформаційній реальності викликом для журналістів стало оперативне документування російських воєнних злочинів та, відповідно до розробленої методології, збирання свідчень постраждалих так, щоб зайвий раз не травмувати цих людей, а мати змогу потім цей матеріал відрефлексувати, переосмислити й вибудувати історію, далі – популяризувати у світових медіа та використати як доказову базу в судових процесах проти злочинців. Тому журналіст часто на сторінках репортажу зберігає конфіденційну інформацію про героїв.

Мета статті – проаналізувати жанрово-стилістичні особливості сучасного художнього репортажу про повномасштабну війну в Україні на прикладі збірки «Найстрашніші дні мого життя» (2023), визначити засоби художньої виразності та їх роль у збереженні колективної пам'яті й документуванні воєнних реалій.

Вивченням особливостей жанру репортажу займалися: А. Москаленко, В. Іванова, В. Здоровега, В. Карпінська, В. Різун, Г. Танай, І. Прокопенко, Л. Шутяк,

М. Василенко, М. Титаренко, Н. Букіна, Н. Адамович, О. Підлуцький, П. Кубусь, Р. Радчик, Я. Семчишин та інші.

Художній (літературний) репортаж – це лаконічний гібридний жанр, що балансує між журналістикою та літературою. Його основа – реальні події та факти. Саме тому в художньому репортажі важливо зберігати журналістські стандарти достовірності, навіть якщо він поданий як захоплива історія.

Репортер точно висвітлює об'єктивну, перевірену інформацію, часто залучає інтерв'ю як свідчення очевидців й охудожнює матеріал за допомогою літературних прийомів (динамічного сюжету, де є яскравий конфлікт та діють непересічні герої (хоча з першого погляду ніби звичайні); діалогів, внутрішніх монологів автора, історичних паралелей, ліричних відступів, тропів, емоційно-експресивної лексики, художніх деталей тощо), що створюють атмосферу, надають глибини сенсам та позбавляють жанр сухості, яка притаманна публіцистиці.

Репортер передає дійсність через оптику власного світосприйняття. Він може бути учасником чи свідком подій, може «агітувати, переконувати, інколи провокувати» [1, с. 315] – від цього залежить об'єктивність репортажу. Тож, репортер вміє професійно зібрати зізнання та коментарі в свідків чи учасників подій, щоб потім обробити їх, пізнавально описати, точно пояснити дійсність та правдиво передати інформацію читачам.

У репортерів є власні інструменти боротьби – це «уміння перевіряти факти, опитувати велику кількість людей, зрештою, розповідати історії» [2, с. 9], які стають джерелами новин і свідченнями злочинів, формують суспільну думку, зберігають пам'ять, служать засобом для виховання покоління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художній репортаж на воєнну тематику відрізняється від воєнного репортажу. Воєнні репортажі пишуть воєнні кореспонденти та комбатанти – «свідки буремних подій» [3, с. 132], які, зазвичай, мають особливу фізичну і психологічну підготовку та спеціальні дозволи, чи є безпосередніми учасниками. А художній репортаж на воєнну тематику можуть створювати звичайні журналісти й письменники без військового досвіду.

Сучасні тематичні й стилістичні особливості художнього репортажу досить варіативні. Редактори репортажного медіа Reporters виокремлюють такі підвиди цього жанру: «вербатум, або монолог (текст побудований винятково на прямій мові героя / їв); подієвий (репортер розповідає про подію, яка відбувається зараз); портретний (текст побудований довкола персони головного героя); проблемний (репортаж розповідає про загальну проблему через конкретний випадок); репортаж-розслідування (журналіст глибше розбирається у проблемі, шукає винних і шляхи вирішення, але пише за законами репортажу); репортаж-реконструкція (репортер сам не є очевидцем подій, але реконструює їх у тексті, спираючись на спогади героїв та / чи архівні матеріали); репортаж-перевтілення (журналіст занурюється у певне середовище, часто не розкриваючи своєї персони)» [4].

Формат репортажів різний – це розповідь: перед, під час, або після події, що вже відбулося. Поширюються репортажі через всілякі канали: друковані й онлайн-видання, радіо-та телепередачі, а також через соціальні мережі.

Інформативність репортажів не втрачається через десятки років, адже вони є документальними свідченнями та пам'яттю про пережиті досвіди інших, в них зафіксовано емоції й переживання.

У центрі репортажу завжди залишається людина. Герої воєнних репортажів та художніх репортажів на воєнну тематику переживають унікальний досвід, пов'язаний із бойовими діями та конфліктами. «Збірки репортажів у часи війни, мабуть, стануть маленькими літописами подій, що не піддаються ідеологічним нашаруванням підручників з історії» [5].

Від журналіста залежить під яким ракурсом будуть подані воєнні події: як трагедія, злочин, геноцид чи визволення. Його текст формує суспільну думку та, зазвичай, зміцнює віру в неминучу перемогу.

Збірка репортажів-доказів «Найстрашніші дні мого життя» написана українськими та міжнародними медійниками The Reckoning Project¹, які разом з аналітиками, юристами та істориками опрацьовували зібраний матеріал для того, щоб задокументувати події, які відбулися у 2022 році – першому році повномасштабної війни Росії проти України та за допомогою детального медіаконтенту зберегти правду й залишити пам'ять.

Кожний репортаж у цій збірці про найвищий ступінь злочинів (про *най-*): про одну з найкривавіших атак проти цивільних; про один із масованих ударів по українських містах; про найстрашніші дні життя понад трьох сотень людей; про найсмертоносніший напад на цивільних за всю війну тощо.

Журналісти The Reckoning Project фіксували масштаби воєнних злочинів, зазвичай «в режимі реального часу» [2, с. 25], що завадить в майбутньому будь-кому переписати історію відповідно до своїх переконань чи вподобань. На думку закордонних журналістів, «Україна – це перший такий випадок» [2, с. 27], коли події війни документуються оперативно і свіжа вірогідна інформація одержується від свідків.

Розмаїття репортажів про абсолютно різні міста України та їхні об'єкти (Чернігів, село Ягідне, Чорнобильську АЕС, пологовий і драматичний театр у Маріуполі, станцію «Краматорськ», торговельний центр «Амстор» у Кременчуці) створюють загальну картину воєнної дійсності в країні та дають розуміння того, що тактика ворога системна, і протягом років не змінюється. Доказом цього є міжкультурні паралелі-порівняння із Грозним (Чечня), Алеппо (Сирія) – містами, які знищив чи пошкодив спільний загарбник.

Посіяти зневіру, переконати мирне населення, що міжнародне правосуддя недосконале, вести пропагандистську війну, маніпулювати, створювати міфи – це теж незмінна зброя ворога, з якою потрібно боротися українцям. Тому метою журналістів було «пошук правди – перший крок до відновлення справедливості» [2, с. 16].

Назви деяких репортажів у збірці є репліками опитаних людей.

Американська воєнна кореспондентка й письменниця Джанін ді Джованні через власний досвід і призму побачених раніше війн, адже вона «за 35 років побувала не менше ніж на 18-ти війнах» й була добре «ознайомена з воєнною тактикою Путіна» [2, с. 20], у репортажі «Після такого пізнання – яке прощення?» показала, що до війн і людських страждань, звірств окупантів звикнути не можна.

Уявлення про війну формується не голлівудськими фільмами, де страждання людей показано короткотривалими й не сильними, а через розповіді героїв (наприклад, Тати (вигадане ім'я), Владислава Мінченка, «одного із жителів», отця Андрія

¹ The Reckoning Project. URL: <https://www.thereckoningproject.com/uk>

та тисячі інших), у яких «життя закінчилося тієї миті...» [2, с. 21]. Воєнна реальність й мирний час – різна дійсність, де одна мить може розділити життя «до» і «після».

Починається репортаж внутрішнім монологом авторки: «Як і я, Тата – мати. Але мій син живий» [2, с. 21]. Як твердить В. Карпінська: «Найбільш суб'єктивним елементом у художньому репортажі є внутрішній монолог автора, через який читач не тільки одержує інформацію, що підтверджується фактами, а й пережиті відчуття та почуття автора щодо тієї інформації» [6, с. 190].

У репортажі репліки-свідчення постраждалих переплітається з власним досвідом репортера та досвідом його колег, про яких вона згадує. Всі вони працюють для спільної мети: зібрати свіжі докази. Скупі слова тих, хто пережив окупацію, їхні аргументи й коментарі – фактаж необхідної інформації, через який читач долучається до неповсякденних подій.

Напруга історій підсилюється тим, що кожна травмована людина переживає власний досвід та залишається з ним наодинці, відчуття часу й руху в неї зупиняється. Але попри руїни, спалену техніку на дорозі, братські могили, що маркують простір запахом смерті, життя в країні після деокупації деяких територій триває далі, відновлюється: навесні після звільнення Буча й Ірпін'я потопали у квітах, і чути було в цих містечках пташиний спів – «життя повертається навіть у прокляті місця» [2, с. 23].

«Підручник злочинів Путіна: Грозний, Алеппо, Маріуполь» – це репортаж-довідник «людського страждання» [2, с. 131] мешканців зруйнованих за 24-річного правління Володимира Путіна трьох великих міст.

Джанін ді Джованні аналізує історії цих міст й робить висновок про мотивацію російського лідера та обґрунтовує її: це параноїдальне бажання зберегти владу; маніакальне залякування неозброєних та невинних людей; брутальність; його спосіб надсилати повідомлення – це масові вбивства: ховання людей живцем під завалами; методичне знищення щент міст, зрівнюючи їх із землею.

Україна, яка пережила екзистенційні травми за часів Петра І, Катерини ІІ, Леніна, Сталіна, Єжова, Берії, нацистської окупації, Брежнєва – уже нарешті виробила імунітет проти злодіянь російської орди. У ХХІ столітті Володимир Путін цього не очікував. І хоч Україна є в його списку жаданих перемог – життя в цій вільнолюбній країні, попри очікування агресора, не зупинилося.

Драматизм подвійної втрати житла (першої – після Чорнобильської катастрофи 1986 року, вдруге, після – масового авіаційного бомбардування міста у 2022 році) розкрито в репортажі **«Чернігів. Третє березня»** Віри Курико-Агієнко. На початку сюжету авторка коротко знайомить з персонажами в моменті, коли було скинуто некеровані авіабомби на житловий квартал. Далі йде розгорнута розповідь – калейдоскоп історій життя кожного із цих героїв: до удару – під час – та після.

Тональність коротких оповідей про долі людей різна, як і плін життя: під час миті удару – пришвидшена, але без експресії, після – уповільнена, розмірена, як буденщина. З декількох різних історій звичайних людей складається картина того, що діялося 03 березня 2022 року в Чернігові, і як люди прийняли реальність «після».

Травми, біль від втрат не зламали людей. Вони почали цінувати миті життя, допомагати одне одному – навчилися

жити в нових умовах, навіть «сміятися під під'їздом на руїнах» [2, с. 61].

Про путінську тактику прицільних бомбардувань російської авіації по цивільних об'єктах, які були і в Сирії, і в Чечні, а у 2022 – в Україні, розповідає Ангеліна Карякіна у репортажі **«Маріуполь, пологовий. Ніби вся планета вибухнула»**.

Ставлячи перед собою мету «задокументувати історії людей, які пережили цей жах» [2, с. 115], авторка змінює фокус із показу теми великого воєнного злочину – знищення й окупації прифронтового міста-фортеці Маріуполя – до опису історій про авіаудари по пологових будинках – стилю ведення війни (свідомої стратегії) проти об'єктів цивільної інфраструктури (електростанцій, станцій водопостачання і теплопостачання, шкіл, театрів, торговельних центрів тощо) задля залякування людей, щоб знищити їх супротив. Болючі фрагментовані історії очевидців і потерпілих пропущено через власний досвід, адже репортерка під час написання цього репортажу сама стала мамою: «першим звуком, який мій син почув після народження, стало виття сирен» [2, с. 126].

Щемливий репортаж **«Ягідне. «Найстрашніші дні мого життя»** Світлани Ославської дав назву всій збірці. Тут йде мова про людей, яких росіяни майже місяць тримали у підвалі (аналогія концтабору): вони пережили обстріли, руйнування, втрати, але знайшли сили для надії, любові, гумору.

Мешканці села діляться спогадами через пів року після трагедії, яка не зламала їх, а спонукала святкувати «зустріч і життя» [2, с. 68].

Передісторію мирного застілля і причину святкувань читач дізнається, потрапивши через «портал» у війну – у нову реальність, в «задушливий підвал без світла» [2, с. 68], без води й туалету. Різні шляхи несхожих героїв зійшлися в одній точці. В одних персонажів – це був шлях із траси від міста Славутич, в інших – стежка від домівки. Село в один день змінилося до невпізнання. Мирних людей окупанти перетворили на живий щит, чинячи психологічний тиск, виснажуючи, навіюючи страх, морячи голодом і задухом.

У творі є описи окремих росіян, з яких і складається загальна картинка образу окупанта з його дикунською брутальністю та імперськими комплексами: «расизм серед російських військових був нормою» [2, с. 82]. В Україні на війні вони заробляли непогані кошти. «Вже воював на Донбасі й після цього купив собі дві квартири. Планував цього разу купити ще одну», – розповідав один із них про ідеальну модель швидкого заробітку [2, с. 85]. Тут чітка вербалізація інформації – реконструкція глибинного смислу цієї тези звучить так: коли ти раб у своїй країні, то ти не заробиш на квартиру і за все своє життя.

Фізичне, психологічне, фінансове самоствердження рабів проявляється у насильстві. Читач дізнається про постановочні інтерв'ю для російської публіки, спроби шантажу населення, постріли по мирних, практику катувань і створення катівень, дозвіл загарбникам робити все, що заманеться з мирними людьми та відсутність чітких вказівок від російського керівництва, що робити їхнім військовим після окупації території.

Продовженням цієї теми є репортаж «Вони нічого не зрозуміли, просто псували людям життя» Наталі Гуменюк та Енн Епплбаум про невідповідність між очікуванням і реальністю, про нігілізм загарбників та їхню неспроможність підкорити українців й нездатність зрозуміти Україну. «Невдачі та необізнаність призводять до насильства» [2, с. 237] – це й пояснює

жорстокість агресорів щодо людей на окупованих територіях: знущання, гвалтування, нетерпиме ставлення до інакшості й нерозуміння спротиву. Генеза такої поведінки окупантів витікає із «традицій російського імперіалізму та радянського геноциду» [2, с. 236].

Автор репортажу «**Чорнобиль – це Україна**» Олексій Радинський називає росіян колонізаторами, які захопили атомну електростанцію, щоб використати її як ядерний щит. Але повністю не розуміючи загрози від радіації, не знаючи місцевості і не оцінюючи ризиків та небезпек, окупанти самі опинилися в Україні в пастці колоніального самообману.

Аналітичні відступи в 1986 рік, коли вибухнула Чорнобильська АС, дають можливість оцінити масштаби загрози, які знову прийшли на українську територію 2022 року від залишків імперії і їхніх міфів. «Росіяни просто не зрозуміли Чорнобиля, а тому не були в змозі зрозуміти України», – резюмує репортер [2, с. 99]. Розмову прірву між людьми двох різних національностей вже не подолати. Українці наразі живуть в інших історичних та національних координатах, їхній світогляд сформований у виразній опозиції до колоніального нарративу завойовників, інфікованих рашистською пропагандою.

У репортажі «**Станція "Краматорськ"**» Наталії Гуменюк, Олени Ніжельської та Анни Цигими мовиться про злочинний наказ прицільно обстрілювати касетними снарядами вокзал в час наймасовішого скупчення людей, які змушені були евакуюватися в безпечні райони з обстрілюваної території.

Через історії волонтерів, начальниць станції, звичайних жінок і чоловіків, автори передають увесь жах того, що відбувалося 08 квітня 2022 року на станції «Краматорськ»: «Кров з платформ лише через кілька місяців відмили дощі» [2, с. 162].

У кінці репортажу є статистичні дані про всіх загиблих у той день.

Ліричним епізодом, що підсилює відчуття втрати і психологічної травми, є вірш однієї із героїнь про свою сестру-близнючку, яка загинула на вокзалі того дня.

Репортаж-нагадування «Кременчук. "Спочатку було багато криків, а потім стало тихо"» Сейбра Айрес та Надії Бурдей про те, що війна триває на всій території України, що ніхто не може почуватися безпечно. «По місту було випущено дві радянські ракети Х-22, розроблені для того, щоб знищувати кораблі на авіаносці» [2, с. 173]. Такі удари є злочинами проти людяності. Такі накази є порушенням законів і звичаїв ведення війни. І хоч названо ім'я злочинця, який давав наказ на обстріли, і йому повідомили про підозру, але подібні обстріли різних регіонів України продовжуються систематично.

«Женевські конвенції надають особливий захист лікарям та медперсоналу в умовах бойових дій» [2, с. 187], однак, в умовах війни це правило не завжди працює. Про історії працівників медичного закладу і їхню самовіддану роботу в нелюдських умовах під час окупаційного режиму йдеться в репортажі Наталії Гуменюк «Лікарня в заручниках».

Назва репортажу Ірини Лопатіної «Поверніть мене татові!» чітко вказує на тему розповіді про сім'ю, в якій трьох дітей насильно вивезли до Росії, а батька незаконно ув'язнили. На прикладі історії однієї родини й показу війни через дитячі очі, авторка підіймає важливу тему: депортації або примусового переміщення дітей, адже за даними укра-

їнської влади на 13 березня 2023 року таких дітей понад 16 тисяч [2, с. 219].

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у цьому науковому напрямку. В проаналізованих художніх репортажах на воєнну тематику наявні всі складові цього жанру: конфлікт, сильна історія та фактурні герої, драматичний сюжет і нешаблонна композиція, наявна інтрига, проста мова, паралельна метафізична історія, ефект занурення в ситуацію, який створюється стилістичними прийомами через описи, портрети, діалоги та деталі, які інкрустують текст; метафору, ампліфікацію, парцеляцію, масштабування, монтування, звукопис, іронію, лаконічну техніку передачі фактажу та ін. [4]. З мозаїчних картинок несхожого матеріалу і відголосів складається одне ціле полотно певної історії.

Художні репортажі про війну в Україні мають соціальний та політичний зміст. У них висвітлено причини війни та наслідки бойових дій, засуджено злочини ворога.

Автори використовували різноманітні літературні прийоми, однак без вигадки. Війну як каталізатора змін читач пізнає через історії, розказані живим розмовним мовленням звичайних людей.

У цих репортажах немає негативних персонажів-українців (це і є ще однією особливістю українського репортажу).

Композиційно тексти поділені на розділи, які закінчуються, зазвичай, інтригою, що динамізує сюжет і спонукає до читання.

Кожна деталь у репортажах відібрана й осмислена. Коли автор кількома фразами коментує певний факт, у якому задована певна інформація – початковий комунікативний смисл, – він розуміє його функціональне призначення: вплив на масову свідомість та дає йому публіцистичну оцінку.

Репортажі доповнені фотоілюстраціями реальних кадрів зруйнованих міст та їхніх об'єктів. Також на сторінках книги є фото, які передають емоції та почуття травмованих людей, котрі стали жертвами російської агресії та зазнали втрат, болю, страху, пережили ненависть, але також відчували любов, надію, проявили героїзм і побратимство. Ці люди є голосом та обличчям України, яка не здається та не зламається.

Художні репортажі про війну в Україні – це не тільки мистецтво, це зброя, якою українські митці борються за свою незалежність, свободу та гідність.

Література:

1. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. 2007. Т. 2. С. 315.
2. Найстрашніші дні мого життя. Репортажі The Reckoning Project / упоряд. Н. Гуменюк. Львів : Човен, 2023. 256 с.
3. Букіна Н. Воєнний репортаж у сучасних медіа. *Наукові записки Інституту журналістики : науковий журнал*. Київ : Навчально-науковий інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. 2022. Т. 2 (81). С. 123–135.
4. Репортаж & крапка. 25 порад і трохи більше історій для тих, хто планує або вже пише художні репортажі : онлайн-посібник. URL: <https://posibnyk.reporters.media/3/>
5. Танай Г. Воєнна репортажистика: історії, що мають бути розказаними. URL: <https://archive.chytomo.com/news/voynna-reportazhistika>
6. Карпінська В. Жанрові особливості художнього репортажу (на прикладі збірки репортажів «Єгипет: харам, халаль» П'єтра Ібрагіма Кальваса). *Теле- та радіожурналістика*. 2020. Випуск 19. С. 184–192.

Rozinkevych N. Artistic reports on the full-scale war in Ukraine (based on materials from the collection “The Scariest Days of My Life”)

Summary. This article is dedicated to the genre and stylistic analysis of artistic reports about the first year of the full-scale war in Ukraine, written by Ukrainian and international media professionals of The Reckoning Project and gathered in the collection «The Scariest Days of My Life».

It examines the genre-specific features of these texts, which combine documentary and artistic elements, factuality and emotionality.

Emphasis is placed on the relevance and importance of the genre, which influences the consciousness and feelings of readers and can serve as evidence in international and national courts regarding war crimes committed during the occupation of Ukrainian territories.

The article identifies the means of artistic expression and their role in preserving collective memory, understanding human experience, and documenting the realities of war.

The article outlines the difference between artistic reports on military topics written by ordinary journalists and writers without military experience, and war reports – created by war correspondents (military contributors), or combatants – witnesses of events who usually have special physical and psychological training and special permits, or are direct participants.

The main focus is on depicting the atmosphere of war, its horrors, absurdity, and the comprehension of profound human pain.

The report «Having Such Knowledge – What Forgiveness?» raises the topic of the impossibility of getting used to war, losses, and destruction.

The tragedy of people who lost their homes for the second time – first due to Chernobyl, and later due to the war – is revealed in the report “Chernihiv. The Third of March.”

The consequences of wars in three different cities in different countries are compared in the report “Putin’s Textbook of Crimes: Grozny, Aleppo, Mariupol”.

The poignant work “Yahidne. ‘The Scariest Days of My Life’”, which gave its name to the entire collection, deals with civilians held in a basement under inhumane conditions.

The topic of targeted strikes on the civilian population is revealed in materials about Mariupol, Kramatorsk, and Kremenchuk.

The reports also touch upon occupation policies, crimes against humanity, the forced deportation of children to the Russian Federation (“Return Me to My Dad!”), and are also dedicated to the heroism of medics who worked in occupied cities (“Hospital Held Hostage”).

These are testimonies that do not allow us to forget: the war continues, and it concerns everyone.

Key words: report, literary reporting, war reporting.